UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

25 päivänä helmikuuta 2010 *

Asiassa C-381/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 9.7.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.8.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Car Trim GmbH

vastaan

KeySafety Systems Srl,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts, joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (esittelevä tuomari), G. Arestis ja T. von Danwitz,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– KeySafety Systems Srl, edustajanaan Rechtsanwalt C. von Mettenheim,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja J. Kemper,

– Tšekin hallitus, asiamiehenään M. Smolek,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään H. Walker, avustajanaan barrister A. Henshaw,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Grünheid,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.9.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1; jäljempänä asetus) 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan tulkintaa ja erityisesti kysymystä siitä, miten irtaimen kauppaa ja palvelujen suorittamista koskevat sopimukset voidaan erottaa toisistaan, ja kysymystä siitä, miten täytäntöönpanopaikka on määriteltävä kuljetuskaupassa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtiö Car Trim GmbH (jäljempänä Car Trim) ja yhtiö KeySafety Systems Srl (jäljempänä KeySafety) ja jossa on kyse osapuolten sopimusvelvoitteista, jotka koskevat komponenttien toimittamista turvatyynyjärjestelmien valmistamista varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Asetuksen, joka tuli voimaan 1.3.2002, 68 artiklan 1 kohdan mukaan kyseinen asetus korvaa kaikkien jäsenvaltioiden välillä, lukuun ottamatta Tanskan kuningaskuntaa, tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla vuonna 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna peräkkäisillä yleissopimuksilla uusien jäsenvaltioiden liittyessä siihen.

4 Asetuksen johdanto-osan toisen perustelukappaleen mukaan asetuksen tavoitteena on sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan turvaamiseksi ”yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa muodollisuudet, jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita tämä asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin”.

5 Asetuksen johdanto-osan 11 ja 12 perustelukappaleessa todetaan erilaisten tuomioistuimen toimivaltaa koskevien säännösten välisestä suhteesta ja näiden säännösten tavoitteista lähemmin seuraavaa:

”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. – –

(12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.”

6 Asetuksen II luvun 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, sisältyvän 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

7 Asetuksen II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvässä 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä

b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on

– irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava

– palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava

c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa

_ _”

8 Kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY (EYVL L 171, s. 12) 1 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimusta, joka koskee valmistettavan tai tuotettavan kulutustavaran toimittamista, pidetään myös tässä direktiivissä tarkoitettuna kauppasopimuksena.”

Kansainvälinen säännöstö

9 Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus kansainvälistä tavaran kauppaa koskevista sopimuksista (jäljempänä CISG-sopimus), joka allekirjoitettiin Wienissä 11.4.1980, tuli voimaan Italiassa 1.1.1988 ja Saksassa 1.1.1991.

10 CISG-sopimuksen johdanto-osan kolmannessa kappaleessa todetaan seuraavaa:

”– – kansainvälisiä tavaran kauppaa koskevia sopimuksia sääntelevien ja erilaiset yhteiskunta-, talous- ja oikeusjärjestelmät huomioon ottavien yhtenäisten sääntöjen hyväksyminen vaikuttaisi osaltaan kansainvälisen kaupan oikeudellisten esteiden poistamiseen ja kansainvälisen kaupan kehittymiseen.”

11 CISG-sopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen a kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tätä yleissopimusta sovelletaan tavaran kauppaa koskeviin sopimuksiin sellaisten sopijapuolten välillä, joiden liikepaikat ovat eri valtioissa:

a) kun valtiot ovat sopimusvaltioita – –”

12 CISG-sopimuksen 3 artiklassa määrätään yleissopimuksen aineellisesta soveltamisalasta seuraavaa:

”1) Sopimus, joka koskee valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista, katsotaan kaupaksi, paitsi jos tavaran tilaaja sitoutuu toimittamaan olennaisen osan valmistamiseen tai tuottamiseen tarvittavista aineista tai tarvikkeista.

2) Tätä yleissopimusta ei sovelleta sopimuksiin, joissa tavaraa toimittavan sopijapuolen velvollisuudet koostuvat suurimmaksi osaksi työn tai muiden palvelusten suorittamisesta.”

13 CISG-sopimuksen 30 artiklan mukaan ”myyjän tulee luovuttaa tavara, antaa sitä koskevat asiakirjat ja siirtää omistusoikeus tavaraan siten kuin sopimus ja tämä yleissopimus edellyttävät”.

14 CISG-sopimuksen 31 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Jos myyjä ei ole velvollinen luovuttamaan tavaraa muussa määrätyssä paikassa, hänen luovutusvelvollisuutensa käsittää seuraavaa:

a) jos kauppaa koskevaan sopimukseen liittyy tavaran kuljetus, tavaran luovuttamisen ensimmäisen rahdinkuljettajan hallintaan ostajalle kuljettamista varten;

_ _”

15 Vanhentumisajasta kansainvälisessä irtaimien esineiden kaupassa tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen, joka on allekirjoitettu New Yorkissa 14.6.1974, 6 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Tätä yleissopimusta ei sovelleta sopimuksiin, joissa myyjän velvollisuudet koostuvat suurimmaksi osaksi työn tai muiden palvelusten suorittamisesta.

2. Sopimus, joka koskee valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista, rinnastetaan kauppasopimukseen, paitsi jos tavaran tilaaja sitoutuu toimittamaan olennaisen osan valmistamiseen tai tuottamiseen tarvittavista aineista tai tarvikkeista.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 Italiaan sijoittautunut KeySafety toimittaa turvatyynyjärjestelmiä italialaisille autonvalmistajille, ja se osti Car Trimiltä näiden järjestelmien valmistamiseen käytettäviä komponentteja viiden toimitussopimuksen (jäljempänä sopimukset) mukaisesti heinäkuun 2001 ja joulukuun 2003 välisenä aikana.

17 KeySafety irtisanoi edellä mainitut sopimukset vuoden 2003 lopussa. Car Trim, jonka mukaan sopimukset olivat osittain voimassa kesään 2007 saakka, piti irtisanomisia sopimusrikkomuksena ja nosti vahingonkorvauskanteen komponenttien valmistuspaikkakunnalla toimivaltaisessa Landgericht Chemnitzissä. Landgericht Chemnitz totesi, ettei se ollut toimivaltainen tutkimaan kannetta, koska saksalaiset tuomioistuimet eivät olleet asiassa kansainvälisesti toimivaltaisia.

18 Oberlandesgericht hylkäsi Car Trimin tekemän valituksen.

19 Jälkimmäinen tuomioistuin totesi, että Car Trim on sopimusten nojalla velvollinen valmistamaan autoteollisuuden toimittajalle tyypillisellä tavalla määrätyiltä toimittajilta hankituista esituotteista turvatyynyjä määrätyllä tavalla, jotta ne voitaisiin toimittaa tilauksesta KeySafetyn tuotantoprosessin ja työn organisoinnista, laadun valvonnasta, pakkaamisesta, pakkausmerkinnöistä, toimitusasiakirjoista ja laskuista annettujen tarkkojen määräysten mukaisella tavalla.

20 Car Trim teki Bundesgerichtshofiin Revision-valituksen.

21 Car Trimin valituksen menestyminen kansallisessa tuomioistuimessa riippuu siitä, onko Landgericht Chemnitz menetellyt perusteettomasti katsoessaan, ettei sillä ole asetuksen perusteella arvioitavaa kansainvälistä toimivaltaa.

22 Se, onko tilanne tällainen, riippuu kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan tulkinnasta, koska KeySafetyllä on asetuksen 2 artiklassa tarkoitettu toimivallan perusteena oleva kotipaikka Italiassa ja koska Oberlandesgericht on todennut, että saksalaiset tuomioistuimet eivät ole yksinomaisesti toimivaltaisia asetuksen 22 artiklassa tarkoitetulla tavalla, eikä ole sovittu nimenomaisesti eikä hiljaisesti toimivaltaisesta tuomioistuimesta tämän asetuksen 23 ja 24 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

23 Näin ollen saksalaiset tuomioistuimet voivat olla toimivaltaisia ratkaisemaan vahingonkorvauskanteen ainoastaan silloin kun valmistuspaikkaa pidetään velvoitteen, joka on asetuksen 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuna ”kanteen perusteena”, täytäntöönpanopaikkana.

24 Kansallisen tuomioistuimen mukaan se tuomioistuin on toimivaltainen, johon sopimukselle tyypillisen suorituksen täytäntöönpanopaikalla on läheisin maantieteellinen liittymä. Tämä tuomioistuin määritetään muun asianmukaisen liittymäperusteen puuttuessa taloudellisten perusteiden mukaisesti määritettävän sopimusvelvoitteiden painopisteen mukaan. Sopimusvelvoitteiden taloudellista painopistettä koskeva peruste ilmenee myös CISG-sopimuksen 3 artiklan 2 kappaleesta tai vanhentumisajasta kansainvälisessä irtaimien esineiden kaupasta 14.6.1974 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen 6 artiklan 2 kappaleesta.

25 Jos katsotaan, että täytäntöönpanopaikka, jonka perusteella toimivaltainen tuomioistuin määräytyy, on asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisen

luetelmakohdan mukainen täytäntöönpanopaikka, kansallisen tuomioistuimen mukaan on määriteltävä paikkakunta, jolla myydyt tavarat sopimusten mukaan toimitetaan tai oli toimitettava. Kansallisen tuomioistuimen mukaan tämä täytäntöönpanopaikka on myös kuljetuskaupassa paikkakunta, jolla sopimusten mukaan ostaja saa tai hänen olisi pitänyt saada luovutettu tavara tosiasiallisesti hallintaansa.

26 Näissä olosuhteissa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen – – 5 artiklan 1 alakohdan b alakohtaa tulkittava siten, että valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista koskevia sopimuksia on pidettävä irtaimen kauppana (ensimmäinen luetelmakohta) eikä palvelujen suorittamisena (toinen luetelmakohta) myös silloin, kun toimeksiantaja on antanut näiden tavaroiden valmistusta, käsittelemistä ja toimittamista koskevia määräyksiä, mukaan lukien takuu valmistuslaadusta, toimitusvarmuudesta ja tilauksen sujuvasta hallinnollisesta käsittelystä? Mitkä perusteet ovat rajaamisen kannalta merkityksellisiä?

2) Jos on katsottava, että kyseessä on irtaimen kauppa: Määräytyykö paikkakunta, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava, kuljetuskaupan yhteydessä sen paikkakunnan mukaan, jolla tavarat luovutettiin fyysisesti ostajalle, vai sen paikkakunnan mukaan, jolla tavarat luovutettiin ensimmäiselle rahdinkuljettajalle ostajalle kuljettamista varten?”

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

27 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, miten asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitetut irtaimen kauppaa ja palvelujen suorittamista koskevat sopimukset voidaan erottaa toisistaan silloin, kun on kyse valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista koskevasta sopimuksesta ja ostaja on antanut näiden tavaroiden valmistusta, käsittelemistä ja toimittamista koskevia määräyksiä.

28 Aluksi on todettava, että kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina on kaksi autoalan valmistajaa. Tälle teollisuuden alalle on luonteenomaista valmistajien välinen läheinen yhteistyö. Tarjottujen valmiiden tuotteiden on oltava ostajan tarkkojen määräysten ja yksilöllisten vaatimusten mukaisia. Yleensä ostaja määrittelee tarkasti tarpeensa ja antaa valmistusohjeita, joita valmistajan on noudatettava.

29 Tällaisessa valmistusprosessissa, jota käytetään myös muilla nykytalouden aloilla, tavaran valmistus voi sisältää palvelujen suorittamista, mikä yhdessä tämän jälkeisen valmiin tuotteen toimittamisen kanssa on kyseessä olevan sopimuksen lopputarkoituksen toteutumista.

30 Asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan sanamuotoon ei sisälly määritelmää kummastakaan sopimustyypistä eikä näitä kahta sopimustyyppiä toisistaan erottavia tunnusmerkkejä tilanteessa, jossa tavaran kauppa sisältää samalla palvelujen suorittamista. Etenkään edellä mainitun säännöksen ensimmäisessä irtaimen kauppaa koskevassa luetelmakohdassa ei täsmennetä, sovelletaanko sitä myös silloin, kun myyjän on valmistettava tai tuotettava kyseessä oleva tavara ostajan tältä osin antamia määräyksiä noudattaen, kun otetaan huomioon se tosiseikka, että tällaista valmista-

mista tai tuottamista tai sen osaa voitaisiin pitää asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettuna ”palveluna”.

31 Tästä on huomautettava, että asetuksen 5 artiklan 1 alakohdasta ilmenee, että irtaimen kauppaa ja palvelujen suorittamista koskevien sopimusten osalta on otettava huomioon näille sopimuksille luonteenomainen velvoite toimivaltaista tuomioistuinta koskevana liittymäperusteena (ks. vastaavasti asia C-533/07, Falco Privatstiftung ja Rabitsch, tuomio 23.4.2009, Kok., s. I-3327, 54 kohta).

32 Tämä seikka huomioon ottaen on siis syytä tarkastella kyseessä oleville sopimuksille luonteenomaista velvoitetta. Sopimus, jolle luonteenomainen velvoite on tavaran toimittaminen, luokitellaan asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuksi irtaimen kaupaksi. Sopimus, jolle luonteenomainen velvoite on palvelujen suorittaminen, luokitellaan edellä mainitun 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetuksi palvelujen suorittamiseksi.

33 Määritettäessä kyseessä oleville sopimuksille luonteenomaista velvoitetta on otettava huomioon seuraavat seikat.

34 Ensinnäkin on muistutettava, että tavaran, joka myyjän on ensiksi täytynyt valmistaa tai tuottaa, kauppaa koskevan sopimuksen luokittelemisesta on säädetty tietyissä unionin oikeuden säännöksissä ja määrätty tietyissä kansainvälisen oikeuden määräyksissä, jotka voivat antaa suuntaviivoja käsitteiden ”irtaimen kauppa” ja ”palvelujen suorittaminen” tulkintaan.

35 Ensiksi direktiivin N:o 1999/44 1 artiklan 4 kohdan mukaan sopimuksia, jotka koskevat valmistettavan tai tuotettavan kulutustavaran toimittamista, pidetään kauppasopimuksina, ja direktiivin 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan irtaimet esineet luokitellaan ”kulutustavaraksi”, lukuun ottamatta tiettyjä poikkeuksia, joilla ei ole pääasian kaltaisessa tilanteessa merkitystä.

36 Lisäksi CISG-sopimuksen 3 artiklan 1 kappaleen mukaan sopimus, joka koskee valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista, katsotaan kauppasopimukseksi, paitsi jos tavaran tilaaja sitoutuu toimittamaan olennaisen osan valmistamiseen tai tuottamiseen tarvittavista aineista tai tarvikkeista.

37 Lisäksi myös vanhentumisajasta kansainvälisessä irtaimien esineiden kaupassa 14.6.1974 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen 6 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että sopimus, joka koskee valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista, rinnastetaan kauppasopimukseen, paitsi jos tavaran tilaaja sitoutuu toimittamaan olennaisen osan valmistamiseen tai tuottamiseen tarvittavista aineista tai tarvikkeista.

38 Edellä mainitut säännökset ja määräykset viittaavat näin ollen siihen, ettei se seikka, että toimitettava tavara on ensin valmistettava tai tuotettava, vaikuta kyseessä olevan sopimuksen luokittelemiseen kauppasopimukseksi.

39 Yhteisöjen tuomioistuin on sitä paitsi päätynyt samaan lopputulokseen julkisten hankintojen alalla. Se on todennut asiassa C-300/07, Hans & Christophorus Oymanns, 11.6.2009 annetun tuomion (Kok., s. I-4779) 64 kohdassa, että julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin N:o 2004/18/EY (EUVL L 134, s. 114) 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan ensimmäisen alakohdan sisältämä käsite ”julkisia tavarahankintoja koskevat sopimukset” koskee tavaran ostoa siitä riippumatta, annetaanko kyseessä oleva tuote kuluttajien käyttöön valmiina vai sen jälkeen, kun se on valmistettu kuluttajien

vaatimusten mukaisesti. Kyseisen tuomion 66 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on päätynyt katsomaan, että silloin, kun käytettäviksi annetaan tavaroita, jotka on valmistettu ja mukautettu yksilöllisesti kunkin asiakkaan tarpeisiin, mainittujen tavaroiden valmistus on osa kyseisten tavaroiden toimittamista.

40 Toiseksi on otettava huomioon Euroopan komission mainitsema työstettävän materiaalin alkuperää koskeva peruste. Asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan tulkinnassa voidaan myös ottaa huomioon se seikka, onko ostaja toimittanut tätä materiaalia vai ei. Jos ostaja on toimittanut kaiken materiaalin tai suurimman osan materiaalista, josta tavara on valmistettu, tämä voi viitata siihen, että sopimus on luokiteltava palvelujen suorittamista koskevaksi sopimukseksi. Sen sijaan päinvastainen tapaus, jossa ostaja ei ole toimittanut lainkaan materiaalia, viittaa vahvasti siihen, että sopimus on luokiteltava irtaimen kauppaa koskevaksi sopimukseksi.

41 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että vaikka pääasiassa KeySafety päätti alihankkijoista, joilta Car Trimin oli hankittava tiettyjä osia, se ei toimittanut lainkaan materiaalia Car Trimille.

42 Kolmanneksi on todettava, että tavarantoimittajan vastuu voi myös olla kyseessä olevan sopimuksen luonteenomaisen velvoitteen määrittämisessä huomioon otettava seikka, vaikka kansallinen tuomioistuin ei ole toimittanut minkäänlaisia tietoja tästä. Jos myyjä vastaa tavaran, joka on hänen toimintansa tulos, laadusta ja sopimuksenmukaisuudesta, tämän vastuun perusteella voidaan katsoa, että sopimus luokitellaan irtaimen kauppaa koskevaksi sopimukseksi. Jos myyjä sen sijaan vastaa ainoastaan ostajan ohjeiden asianmukaisesta noudattamisesta, tämä seikka puhuu pikemminkin sen puolesta, että sopimus on luokiteltava palvelujen suorittamista koskevaksi sopimukseksi.

43 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista koskevat sopimukset on luokiteltava asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuksi irtaimen kaupaksi myös silloin, kun ostaja on antanut tavaroiden valmistusta, käsittelemistä ja toimittamista koskevia määräyksiä muttei ole toimittanut materiaalia ja kun tavarantoimittaja vastaa tavaran laadusta ja sopimuksenmukaisuudesta.

Toinen kysymys

44 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko paikkakunta, jolla tavarat asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetulla tavalla sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava, määriteltävä kuljetuskauppaa koskevan sopimuksen yhteydessä sen paikkakunnan mukaan, jolla tavarat luovutettiin fyysisesti ostajalle.

45 Aluksi on korostettava sitä, että sopimuspuolet voivat asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan nojalla määritellä tavaran toimituspaikan vapaan tahtonsa mukaan.

46 Ilmaisu ”jollei toisin ole sovittu” asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa nimittäin osoittaa, että osapuolet voivat tehdä sopimuksen, jossa sovitaan tässä säännöksessä tarkoitetusta velvoitteen täytäntöönpanopaikasta. Lisäksi asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisen luetelmakohdan, jossa on käytetty ilmaisua ”sopimuksen mukaan”, mukaisesti tavaran toimituspaikka on pääsääntöisesti paikkakunta, jonka osapuolet ovat sopimuksessa maininneet.

47 Unionin tuomioistuin perustaa vastauksensa esitettyyn kysymykseen asetuksen lainsäädäntöhistoriaan, tavoitteisiin ja järjestelmään (ks. asia C-386/05, Color Drack, tuomio 3.5.2007, Kok., s. I-3699, 18 kohta ja asia C-204/08, Rehder, tuomio 9.7.2009, 31 kohta, Kok., s. I-6073, 31 kohta).

48 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sääntöä täydentävä, asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan mukainen erityistä toimivaltaa sopimusasiassa koskeva sääntö vastaa läheisyystavoitteeseen, ja se on perusteltu sillä, että sopimuksen ja sitä käsittelevän tuomioistuimen välillä on läheinen liittymä (ks. em. asia Color Drack, tuomion 22 kohta ja em. asia Rehder, tuomion 32 kohta).

49 Kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikan osalta asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa määritellään irtaimen kauppaa koskeva liittymäperuste itsenäisesti, jotta vahvistetaan ennakoitavuutta tavoiteltaessa keskeinen tavoite, joka on tuomioistuinten toimivaltaa koskevien sääntöjen yhdenmukaistaminen (ks. vastaavasti em. asia Color Drack, tuomion 24 kohta ja em. asia Rehder, tuomion 33 kohta).

50 Asetuksen yhteydessä tämän erityistä toimivaltaa sopimusta koskevassa asiassa koskevan säännön mukaan toimituspaikka on itsenäinen liittymäperuste, ja sitä on sovellettava kaikkiin samaa irtaimen kauppasopimusta koskeviin kanteisiin eikä yksinomaan niihin kanteisiin, jotka perustuvat itse toimitusvelvollisuuteen (em. asia Color Drack, tuomion 26 kohta).

51 Kuitenkaan missään asetuksen säännöksessä ei määritellä asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuja toimittamisen ja toimituspaikan käsitteitä.

52 Lisäksi on muistutettava tämän säännöksen lainsäädäntöhistoriasta, että komissio korosti 14.7.1999 esittämässään ehdotuksessa neuvoston asetukseksi (EY) tuomioistuinten toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa (KOM(1999) 348 lopullinen, s. 14), että tämän säännöksen perusteella on tarkoitus ”välttää sen valtion, jonka tuomioistuimessa

kanne on nostettu, kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen soveltamisesta aiheutuvat epäkohdat" ja että tämä "velvoitteen täyttämispaikkaan liittyvä peruste" perustuu todettavissa oleviin seikkoihin.

53 Aluksi on huomattava, että asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa säädettyjen liittymäperusteiden itsenäisyys sulkee pois sen, että voitaisiin vedota toimivaltaisen tuomioistuimen jäsenvaltion kansainväliseen yksityisoikeuteen ja aineelliseen oikeuteen, jota kansainvälisen yksityisoikeuden mukaan olisi sovellettava.

54 Tällaisessa tilanteessa kansallisen tuomioistuimen on ensiksi tutkittava, käykö toimituspaikka ilmi sopimuksen määräyksistä.

55 Jos toimituspaikka voidaan näin yksilöidä ilman, että viitataan sopimukseen sovellettavaan aineelliseen oikeuteen, tätä paikkaa pidetään paikkakuntana, jolla tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetulla tavalla.

56 Sitä vastoin saattaa olla tilanteita, joissa sopimus ei sisällä mitään määräystä, josta kävisi ilmi osapuolten tahto tavaran toimituspaikan suhteen, jollei turvauduta sopimukseen sovellettavaan aineelliseen oikeuteen.

57 Tällaisissa tilanteissa tämä paikkakunta on määriteltävä asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa säädetyn toimivaltasäännön itsenäisen luonteen vuoksi sellaisen muun perusteen nojalla, joka on sopusoinnussa asetuksen lainsäädäntöhistorian, tavoitteiden ja järjestelmän kanssa.

58 Kansallinen tuomioistuin tarkastelee kahta paikkakuntaa, joita voitaisiin pitää toimituspaikkana tällaisen itsenäisen perusteen nojalla, jota sovelletaan sopimusmääräyksen puuttuessa. Ensimmäinen on paikkakunta, jolla tavara luovutetaan fyysisesti ostajalle, ja toinen on paikkakunta, jolla tavara luovutetaan ensimmäiselle rahdinkuljettajalle ostajalle kuljettamista varten.

59 Kansallisen tuomioistuimen tavoin on katsottava, että näiden kahden paikkakunnan perusteella pystytään parhaiten määrittelemään lähtökohtainen täytäntöönpanopaikka, jossa tavarat toimitettiin tai oli toimitettava.

60 On todettava, että paikkakunta, jolla tavarat luovutettiin tai oli luovutettava fyysisesti ostajalle niiden lopullisessa määränpäässä, vastaa asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuna toimituspaikkana parhaiten asetuksen lainsäädäntöhistoriaa, tavoitteita ja järjestelmää.

61 Tämän perusteen ennustettavuus on hyvä. Peruste vastaa myös läheisyystavoitteeseen takaamalla sen, että sopimuksen ja sitä käsittelevän tuomioistuimen välillä on läheinen liittymä. Erityisesti on todettava, että sopimuksen aineellisena kohteena olevien tavaroiden on pääsääntöisesti oltava tällä paikkakunnalla sopimuksen tultua täytetyksi. Lisäksi irtaimen kaupasta tehdyn sopimuksen keskeinen tavoite on tavaran siirtäminen myyjältä ostajalle – toimenpide, joka päättyy kokonaisuudessaan vasta, kun kyseiset tavarat ovat saapuneet lopulliseen määränpäähänsä.

62 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että paikkakunta, jolla tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava, on määriteltävä kuljetuskaupassa tämän sopimuksen sopimusmääräysten

perusteella. Jos toimituspaikkaa ei voida määritellä tällä perusteella ilman, että viitataan sopimukseen sovellettavaan aineelliseen oikeuteen, tämä paikkakunta on se, jolla tavarat fyysisesti luovutettiin, minkä perusteella ostaja on saanut tai ostajan olisi pitänyt saada tosiasiallinen määräysvalta näihin tavaroihin myyntitoimen lopullisessa määränpäässä.

Oikeudenkäyntikulut

63 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että valmistettavan tai tuotettavan tavaran toimittamista koskevat sopimukset on luokiteltava asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuksi irtaimen kaupaksi myös silloin, kun ostaja on antanut tavaroiden valmistusta, käsittelemistä ja toimittamista koskevia määräyksiä muttei ole toimittanut materiaalia ja kun tavarantoimittaja vastaa tavaran laadusta ja sopimuksenmukaisuudesta.

2) Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että paikkakunta, jolla tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava, on määriteltävä kuljetuskaupassa tämän sopimuksen sopimusmääräysten perusteella. Jos toimituspaikkaa ei voida määritellä tällä perusteella ilman, että viitataan sopimukseen sovellettavaan aineelliseen oikeuteen, tämä paikkakunta on se, jolla tavarat fyysisesti luovutettiin, minkä perusteella ostaja on saanut tai ostajan olisi pitänyt saada tosiasiallinen määräysvalta näihin tavaroihin myyntitoimen lopullisessa määränpäässä.

Allekirjoitukset